

Kwadratuur, 24 april 2014

CD-recensie 'De Feesten van Angst en Pijn', 'Music for 3 instruments' en 'Improvisations'
Door Liesbeth Devos, sopraan en Het Collectief o.l.v. Vykintas Baltakas

http://www.kwadratuur.be/cdbesprekingen/detail/bram_van_camp_-_the_feasts_of_fear_and_agony_music_for_3_instruments_improv/#.WTQ9ZNAZZ9h

Vijf jaar na 'Close My Willing Eyes', waarop het werk van Bart Vanhecke speelt, is het Belgische kamermuziekensemble Het Collectief klaar met een tweede cd, integraal gewijd aan muziek van een jonge landgenoot. De gelukkige is dit keer de dertiger Bram Van Camp, van wie drie stukken te horen zijn. Het eerste, 'The Feasts of Fear and Agony' op gedichten van Paul Van Ostaijen, neemt ruim de helft van het album in beslag. Voor dit werk wordt de standaard kwintetbezetting van Het Collectief uitgebreid met drie instrumentalisten en de sopraan Liesbeth Devos.

Melodisch en harmonisch evident valt de muziek van Van Camp niet zomaar te noemen, maar leken die even de moeite nemen om zich voor de muziek te zetten, kunnen snel meegenomen worden in de wereld van Van Camp. Een belangrijk element daarbij is de bijzonder fraaie orkestratie, waarbij de kleuren van de verschillende instrumenten in elkaar overlopen en de muziek heel vlot wisselt van snelle, spichtige bewegingen naar bevroren stilstand vol hangende spanning. Zo wordt duidelijk hoe goed Van Camp de klank en het muzikale materiaal modelleert. Zonder te moeten grijpen naar meezingbare melodieën, slaagt de componist er toch in om de muziek tot een betekenisvol geheel te smeden. Zelfs in die mate dat het resultaat doet denken aan de plastische orkestratie en melodievoering van Schönbergs 'Erwartung', weliswaar zonder de verzengende climaxen, maar met het mysterieuze en soms onheilspellende.

Zo roept de muziek psychedelische visioenen op, iets waar de poëzie van Van Ostaijen alle aanleiding toe geeft. Die staan of vallen natuurlijk ook met de vertolking van Liesbeth Devos. Haar bijdrage hier is bij momenten ronduit verbluffend, waarbij niet alleen haar schitterende intonatie, maar ook een door alles heen snijdende dictie (zowel gesproken als gezongen) opvalt. Wie niet vertrouwd is met de moderne muziekpraktijk, zal eerst wel opkijken bij haar extreem duidelijke uitspraak, maar zoals het beeld bij Van Ostaijen van belang is in het gedicht, is de loutere uitspraak van de tekst een essentieel onderdeel van de muziek. Bovendien doet Van Camp de moeite om heel wat woorden uit de tekst muzikaal duidelijk te maken, waardoor een aandachtige luisteraar alleen maar gebaat is bij een duidelijke tekstzeggings.

Het tweede stuk, 'Music for 3 Instruments' heeft een veel abstractere titel, maar klinkt alles behalve gesloten. Opnieuw slaagt Van Camp er in om door een doordachte behandeling klarinet, viool en piano perfect in elkaars verlengde te plaatsen, waardoor het geluid van de verschillende instrumenten desoriënterend in elkaar overloopt. Dit effect wordt nog versterkt door de snelheid en soepelheid wanneer de muzikanten het basismateriaal (van geïsoleerde of snel herhaalde noten of tremolo's) aan elkaar doorgeven, om zo de luisteraar van het kastje naar de muur te tikken.

Van Camp gaat echter verder en laat de melodische en ritmische elementen transformeren. Zo wordt het klankbeeld na het nerveuze eerste deel haast vloeibaar om vervolgens op te lossen in trillers. Die genereren een opmerkelijke spanning die pas oplost wanneer de drie muzikanten pointillistisch op elkaar gaan inhaken. Zo verschuift het stuk geregeld van sfeer tot het op het einde helemaal terugplooit op het materiaal van het begin, maar dan uitgesproken minimalistisch. De grens met stilte wordt flinterdun, waardoor de luisteraar geen andere optie krijgt dan tot op het einde te volgen.

In het laatste stuk 'Improvisations' draait Van Camp het idee om. In dit werk - geen improvisaties, maar een nauwkeurig uitgewerkte partituur - krijgt soloviolist Wibert Aerts alle middelen en ruimte om de muzikale schizofrenie van het werk te laten klinken. Gaat het bij 'Music for 3 Instruments' om het versmelten van drie instrumenten, 'Improvisations' lijkt er wel op gericht om met één viool verschillende karakters te laten horen. Virtuoze tremolo's, pizzicato's en arpeggio's lijken allemaal verschillende personages aan het woord te laten, waarbij het gevaar voor abstracte techniciteit natuurlijk wel op de loer ligt. Aerts neemt de luisteraar echter bij de hand en gidst hem door grote contrasten in de tessituur en meerstemmige passages (tot zelfs meerstemmige trillers toe) die hij bovendien met zo'n gemak speelt dat alle afstandelijkheid verdwijnt en de muziek echt gaat spreken. Althans voor wie wil luisteren...

(Koen Van Meel, Kwadratuur, april 2014)